

SPESIALENHETEN FOR POLITISAKER

PÅTALEVEDTAK

SAK NR 13469169 574/22-123

MELDING FRA VEST POLITIDISTRIKT OM POLITIETS BRUK AV SKYTEVÅPEN MOT X UTENFOR REGION NORDHORDLAND HELSEHUS 23. SEPTEMBER 2022**Sammendrag og konklusjon**

Saken gjelder politiets bruk av skytevåpen i forbindelse med at X 23. september 2022 ble skutt i leggen utenfor Nordhordland helsehus.

X skulle transporteres med ambulanse fra Nordhordland helsehus (legevakt), og politiet var bedt om å følge transporten. Før transporten skulle X visiteres, noe han var motvillig til. Politibetjentene forsøkte å overtale ham til å samarbeide. På et tidspunkt trakk X frem en kniv fra en lomme, og beveget seg mot tjenestepersonene og ambulansesarbeiderne. Politibetjentene ba ham om å slippe kniven, samtidig som de trakk seg bakover. En politibetjent sprayet med pepperspray uten at X stanset. A skjøt deretter et varselskudd i bakken like ved X. Dette medførte heller ikke at han stanset. Kort tid etter avfyrte A et nytt skudd som var rettet mot beina til X. X falt da i bakken og mistet kniven.

Spesialenheten mener at skuddene mot X ble løsnet i en nødvergesituasjon, og at handlingen ikke gikk lengre enn nødvendig for å avverge angrepet og ikke åpenbart gikk utover det som var forsvarlig. Lempeligere handlingsalternativer var forsøkt. Etterforskningsresultatet taler med styrke mot at A begikk en straffbar handling ved skuddløsningen. Straffeløsløsningen mot A er derfor henlagt som intet straffbart forhold anses bevist.

Sakens bakgrunn

Fredag 23. september 2022 kl. 01.33 ble Spesialenheten for politisaker varslet av Vest politidistrikt om at politiet hadde avfyrte skudd. Det ble opplyst at hendelsen skjedde i forbindelse med at politiet skulle bistå med innleggelse av X på sykehus. X skulle i denne forbindelse ha truet en patrulje med kniv, det ble løsnet skudd og X ble truffet i kneet. X hadde fått umiddelbar helsehjelp og ble fraktet til sykehus av ambulanse.

Spesialenhetens etterforskning**Underskrevet digitalt**

Guro Glærum Kleppe (GGL001) 15.12.2022

Spesialenheten for politisaker

Post: Postboks 93, 2301 HAMAR
Tel: 62556100 Faks: 62556102
E-post: post@spesialenheten.no

A er avhørt som mistenkt. Politibetjent V1 og ambulansarbeiderne V2 og V3 er avhørt som vitner. X er avhørt som fornærmet.

Spesialenheten har sikret videoovervåking fra Region Nordhordland Helsehus som viser hendelsen fra to kameraer med ulik vinkel.

Kripos har på Spesialenhetens anmodning gjennomført kriminaltekniske undersøkelser av åstedet og bevissikring, blant annet beslag og dokumentasjon av tjenestevåpenet og kniv.

Opptak av sambandstrafikk ved Vest politidistrikt fra hendelsen er sikret. Utskrift fra politioperativt system (PO-logg) er innhentet.

Spesialenheten har også innhentet dokumentene i korresponderende straffesak mot X hos Vest politidistrikt.

Nærmere om sakens faktum

Spesialenheten bemerker innledningsvis at de forklaringer som er gitt om hendelsesforløpet i all hovedsak er samsvarende, og i tråd med objektive bevis. På bakgrunn av etterforskningsresultatet legger Spesialenheten til grunn at V2 og V3 bemannet en ambulanse ved Nordhordland legevakt, og at de fikk i oppdrag å transportere X til Haukeland universitetssykehus. På grunn av Xs historikk skulle politiet følge etter dem.

Kl. 23.56 ble oppdraget tildelt patrulje bestående av A og V1. Operasjonssentralen ga samtidig opplysninger om Xs historikk.

Patruljen meldte kl. 00.06 at de var fremme ved legevakten. Stemningen var innledningsvis god, X var innforstått med at han skulle transporteres til Haukeland og han gikk inn i ambulansen. Mens han satt i ambulansen ble X fortalt at politiet måtte se i lommene hans. X mente politiet ikke kunne gjøre dette, og etter noe diskusjon kom X ut av ambulansen. Han nektet fortsatt å bli visitert, og politiet forhandlet med X om dette i flere minutter. På grunn av motstanden X viste mot å bli visitert, gikk V2 inn og spurte en lege om det var påtrengende med innleggelse. Legen vurderte det som ikke forsvarlig å slippe X ut igjen, og V2 fortalte dette til kollegaen og politiet.

X ble etter hvert urolig og stakk plutselig hånden ned i høyre jakkelomme og dro opp en kniv. Tjenestepersonene trykket umiddelbart på sambandet og ropte "kniv, kniv", og ut fra etterforskningsresultatet legges det til grunn at dette ble meldt kl. 00.22. X tok noen skritt bakover for å få opp kniven, og V1 trakk pepperspray og sprayet ham i ansiktet. V1 har anslått at avstanden til X var to til tre meter, i hvert fall under fem meter, da hun benyttet pepperspray. X ble stående med kniven i hånden og armene i kryss for å skjerme ansiktet. Politibetjentene ropte «slipp kniven» flere ganger. X beveget seg imidlertid mot tjenestepersonene med kniven i hånden, og ambulansarbeiderne løp bort. Mens tjenestepersonene rygget, skjøt A et varselskudd i bakken, og X fikk igjen beskjed om at han skulle legge fra seg kniven. A skjøt deretter et nytt skudd, rettet mot Xs legg for å begrense skadeomfanget.

Underskrevet digitalt

Guro Glærum Kleppe (GGL001) 15.12.2022

side 2 av 5

Skuddet traff, og X falt ned på bakken. Både tjenestepersoner og ambulanspersonell har gitt uttrykk for at de følte frykt i situasjonen. A oppfattet også at ambulanspersonellet var i fare.

A satt hurtig på en tourniquet, og både V2 og lege fra legevakten begynte raskt med behandling. V2 holdt på X for å holde ham i ro mens de behandlet ham, og oppdaget da at han også hadde en kniv i venstre jakkelomme. En annen politipatrulje kom til stedet og fulgte dem til Haukeland universitetssykehus.

Av uttalelse 8. oktober 2022 fra overlege V4 ved Haukeland universitetssykehus fremgår at X ble behandlet for en knusningsfraktur i venstre legg, angivelig påført av skuddskade. Det fremgår videre at det var skade på muskulatur og forhøyet trykk, og dermed risiko for muskeldød. Bruddet ble stabilisert med margnagle.

Spesialenhetens vurdering

Innledning

Spesialenheten for politisaker skal etterforske og påtaleavgjøre saker der det er spørsmål om ansatte i politiet eller påtalemyndighet har begått straffbare handlinger i tjenesten, jf. påtaleinstruksen § 34-1. Selv om det ikke er grunn til mistanke om en straffbar handling, skal etterforskning settes i verk dersom noen dør eller blir alvorlig skadet mens de er tatt hånd om av politi eller påtalemyndighet, jf. påtaleinstruksen § 34-6 annet ledd.

Saken er vurdert som mulig overtredelse av straffeloven § 273 om kroppsskade. Objektivt sett er ordlyden i straffebudet overtrådt, idet X ble skutt i foten. Skuddet var en villet handling, og det subjektive skyldkravet om forsett til stede, jf. straffeloven § 22.

As bruk av skytevåpen var imidlertid direkte utløst av at X kom mot ham, hans makker og de to ambulansarbeiderne bak dem, med en kniv i hånden. Spørsmålet blir derfor om bruken av skytevåpen var lovlig, jf. straffeloven § 18 om nødverge og politiloven § 6 b som setter vilkår for politiets bruk av skytevåpen.

Rettslig utgangspunkt

Både helsevesen og politi har forpliktelser overfor personer som har behov for helsetjenester eller der det er mistanke om et slikt behov. Det følger av helsepersonelloven § 7 at helsepersonell straks skal gi den helsehjelp de evner når det må antas at hjelpen er påtrengende nødvendig. Med de begrensninger som følger av pasient- og brukerrettighetsloven § 4-9, skal nødvendig helsehjelp gis selv om pasienten ikke er i stand til å samtykke og selv om pasienten motsetter seg helsehjelpen. Ved tvil om helsehjelpen er påtrengende nødvendig, skal helsepersonell foreta nødvendige undersøkelser. Det følger av politiloven § 2 nr. 5 at politiet på anmodning skal yte andre offentlige myndigheter vern og bistand under deres tjenesteutøvelse når dette følger av lov eller sedvane.

Spesialenheten legger til grunn at helsetjenesten i foreliggende sak hadde nødvendig grunnlag for å be om politiets bistand.

Politoloven § 6 b oppstiller vilkår for politiets bruk av skytevåpen. Av bestemmelsens første ledd bokstav a) fremgår at skytevåpen bare kan brukes når det er "absolutt nødvendig og hvor lempeligere midler forgyeves har vært forsøkt eller åpenbart ikke vil

Underskrevet digitalt

Guro Glærum Kleppe (GGL001) 15.12.2022

side 3 av 5

føre frem", i situasjoner hvor "tjenestepersonen selv eller andre trues med eller utsettes for en grov voldshandling eller annen grov integritetskrenkelse, og bruk av våpen fremstår som nødvendig for å hindre tap av menneskeliv eller alvorlig personskade".

Bestemmelsen i straffeloven § 18 oppstiller tre vilkår for at en nødvergehandling skal være lovlig. For det første må den som utøver nødvergehandlingen være utsatt for et rettsstridig angrep. For det annet må forsvarshandlingen ikke gå lenger enn nødvendig, og til slutt må handlingen ikke åpenbart gå ut over hva som er forsvarlig.

Forsvarlighetskravet gir anvisning på en skjønsmessig helhetsvurdering der sentrale momenter er hvor farlig angrepet er, hva slags interesse som angrepet krenker og angriperes skyld. Det er mistenktes bedømmelse av den faktiske situasjonen som skal legges til grunn ved vurderingen av om vilkårene for nødverge er oppfylt. Det gjelder både ved vurderingen av om det forelå et rettsstridig angrep og ved vurderingen av om angrepet var nødvendig og forsvarlig.

Når det gjelder etterfølgende rettslige vurderinger av om polititjenestepersoners tjenestehandlinger er lovlige etter nødvergebestemmelsen og/eller etter politiloven § 6, har Høyesterett i flere avgjørelser påpekt at disse må ses i lys av situasjonen tjenestepersonene befant seg i på handlingstidspunktet. Det er uttalt at politiets vurderinger må skje der og da og at de «må levnes politiet en forholdsvis romslig ramme når man skal vurdere handlingen i ettertid». Videre at det «i noen grad må gis rom for feilvurderinger uten at det derved kan konstateres at vedkommende tjenestemann har gjort seg skyldig i noe straffbart». Det vises her til Rt. 2007 side 1172 avsnitt 35 og 36, med videre henvisninger til Rt. 1995 side 661 og Rt. 2003 side 948.

Vurdering av straffansvar

Spesialenheten er ikke i tvil om at A og V1 ble utsatt for et rettsstridig angrep da X kom mot dem med en kniv.

Det er heller ikke tvilsomt at X utgjorde en alvorlig trussel og kunne påført tjenestepersonene alvorlig skade. Videre utgjorde han en fare mot ambulansespersonellet som var like i nærheten, og øvrige personer som tilfeldig måtte bevege seg i området rundt legevakten. Om A lovlig kunne løsne skudd i situasjonen beror etter dette på om handlingen var nødvendig for å avverge angrepet, og om den ikke åpenbart gikk utover hva som var forsvarlig.

Sentralt i nødvendighetsvurderingen er hvilke handlingsalternativer A hadde. Ut fra etterforskningsresultatet vurderer Spesialenheten at det forelå flere omstendigheter som tilsa at handlingsrommet var svært begrenset. For det første sto A, V1 og potensielt også ambulansarbeiderne og eventuelle forbipasserende overfor en umiddelbar og alvorlig trussel om å bli angrepet med kniv. Avstanden mellom X og tjenestepersonene var svært liten, og A måtte reagere raskt for å avverge at X skulle rekke fram og bruke kniven mot dem. Han hadde dermed svært begrenset tid til å reagere.

Politipatruljen hadde innledningsvis forsøkt å håndtere situasjonen med dialog. Det gikk ca. 16 minutter fra patruljen ankom og til skudd ble løsnet, og det var dialog i en eller annen form gjennom hele dette tidsforløpet. Da X trakk frem kniven, ble han forsøkt stanset med lempeligere midler i form av pepperspray og varselskudd, uten at dette ga effekt. Andre tjenlige maktmidler var etter dette ikke tilgjengelige for å avverge angrepet og ville medført uforholdsmessig risiko, sett i forhold til den fare X utgjorde på den korte avstanden. Spesialenheten mener det i en slik situasjon var

Underskrevet digitalt

Guro Glærum Kleppe (GGL001) 15.12.2022

side 4 av 5

nødvendig å avfyre skudd mot Xs ben for å stanse det pågående angrepet og forhindre X i å kunne bruke kniven mot polititjenestepersonene, men også forhindre ham fra å bevege seg ytterligere bort fra dem, da dette ville kunne medføre fare for tredjeperson.

Spesialenheten mener videre at A ikke gikk utover det som var åpenbart forsvarlig da han avfyrte skudd. Ved vurderingen har Spesialenheten særlig lagt vekt på at A ikke gikk lengre i forsvarshandlingen enn hva som var nødvendig for å avverge angrepet. Ved å rette skuddet mot Xs ben, søkte A å begrense skadevirkningene mest mulig. Det er også lagt vekt på at X ved sin adferd, ga A grunn til å tro at han selv og andre befant seg i en akutt trusselsituasjon.

Bruken av skytevåpen i foreliggende situasjon var videre absolutt nødvendig og i tråd med vilkårene oppstilt i politiloven § 6b første ledd bokstav a.

Spesialenheten har etter dette kommet til at A handlet lovlig da han løsnet skudd mot X.

Spesialenheten bemerker også at våpeninstruksen § 4-2 annet ledd bokstav b) gir anvisning på at politiet ved bruk av skytevåpen «så langt det er mulig» skal ha slik kontroll med omgivelsene at ikke tredjeperson blir skadet. Spesialenheten legger til grunn at skuddene var kontrollerte og at ingen andre personer enn X ble utsatt for fare som følge av avfiringen av skuddene. Saken er derfor avgrenset mot straffeloven § 188 om uforsiktig omgang med skytevåpen.

Etterforskningsresultatet taler etter dette med styrke mot at A har opptrådt straffbart. Straffeløpfølgingen mot ham for mulig overtredelse av straffeloven § 273 henlegges derfor som intet straffbart forhold anses bevist.

Saksbehandler er juridisk rådgiver Camilla Lie.

Vedtak

Straffeløpfølgingen mot A for mulig overtredelse av straffeloven § 273 henlegges som intet straffbart forhold anses bevist.

X ved bistandsadvokat Y og A underrettes om vedtaket.

Kopi av vedtaket oversendes politimesteren i Vest politidistrikt til orientering.

Saken er avgjort med delegert påtalekompetanse fra Sjefen for Spesialenheten, jf. påtaleinstruksen § 34-3, annet ledd, jf. første ledd.

På grunn av den offentlige interessen saken er gjenstand for, vil avgjørelsen bli gjort tilgjengelig for pressen og offentligheten for øvrig så snart Spesialenheten har mottatt en bekreftelse om at sakens parter er kjent med vedtaket. Avgjørelsen vil for pressen og andre være anonymisert.

Sjefen for Spesialenheten, 15. desember 2022

Guro Glærum Kleppe
assisterende sjef

Underskrevet digitalt

Guro Glærum Kleppe (GGL001) 15.12.2022

side 5 av 5